

I

(Päätöslauselmat, suositukset ja lausunnot)

LAUSUNNOT

ALUEIDEN KOMITEA

91. TÄYSISTUNTO 30. KESÄKUUTA JA 1. HEINÄKUUTA 2011

Alueiden komitean lausunto aiheesta ”EU:n tutkimus- ja innovointirahoituksen yhteiset strategiset puitteet”

(2011/C 259/01)

ALUEIDEN KOMITEA

- pitää erittäin tärkeänä lisätä yhteisön tutkimusbudjettia ja toisaalta yhdistää paremmin kansalliset ohjelmat EU:n tutkimuksen puiteohjelmaan.
- toteaa, että teollinen, yhteiskunnallinen ja ympäristöön liittyvä innovaatio yhdessä palvelualan innovaation kanssa toimivat huomattavana kannustimena, kun Eurooppaan rakennetaan sen alueellista yhteenkuuluvuutta edistävää kilpailudynamiikkaa.
- myöntää, että innovaation asema eri puolilla Eurooppaa on hyvin vaihteleva ja että aluepolitiikat voisivat erityispiirteidensä mukaisesti osaltaan edistää Euroopan unionin tutkimuspolitiikkaa keskinäisen täydentävyyden pohjalta samansuuntaisesti kuin alueiden älykkään erikoistumisen strategiat.
- on tyytyväinen menettelyjen yksinkertaistamiseksi tehtyihin ponnisteluihin, kuten Euroopan unionin rahoitusmahdollisuuksia koskevan opaskirjan julkaisemiseen ja ajan tasalla pitämiseen.
- kehottaa ottamaan paikallis- ja alueviranomaiset tiiviisti mukaan julkisiin hankintoihin liittyvän lainsäädännön ja rahoitusohjelmien valmisteluun.
- kehottaa ottamaan paikalliset ja alueelliset toimijat hyödyllisellä tavalla mukaan teknologiayhteisöihin.
- panee merkille eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymän (EAYY) roolin.
- vahvistaa, että klusterien yhteistyö EU:ssa on täysin välttämätöntä, mutta niiden yhteistoimintaa on samalla laajennettava kansainväliselle tasolle.

Esittelijä	Claude GEWERC (FR, PSE), Picardien aluevaltuuston puheenjohtaja
Viiteasiakirja	Vihreä kirja – Haasteista mahdollisuuksiin: yhteinen strategiakehys EU:n tutkimus- ja innovointirahoitukselle KOM(2011) 48 lopullinen

I POLIITTISET SUOSITUKSET

ALUEIDEN KOMITEA

A Keskeiset viestit

1. on tyytyväinen siihen, että tarkasteltavana olevan vihreän kirjan myötä käynnistetään julkinen keskustelu keskeisistä kohdista, jotka olisi otettava huomioon tulevissa EU:n tutkimuksen ja innovoinnin rahoitusohjelmissa.

2. myöntää, että EU:n tutkimus- ja innovointirahoituksen yhteisen strategiakehityksen on perustuttava johdonmukaisiin strategisiin ja selvästi kaikkien asianomaisten sidosryhmien yhteisiin tavoitteisiin.

3. suosittelee, että yhteisen kehityksen avulla määritetään tutkimuksen, kehityksen ja innovoinnin väliset suhteet säilyttäen samalla kuhunkin tehtävään liittyvät erityispiirteet.

4. korostaa, että Euroopan unionin kunnianhimoinen innovaatiostrategia edellyttää vahvaa tieteellistä perustaa mutta myös vakaata teollisuuspolitiikkaa. Komitea pitää tässä yhteydessä myönteisenä komission lippulaivahankkeita ”Globalisaation aikakauden teollisuuspolitiikka” ja ”Innovaatiounioni” sekä viittaa näiden osalta alueiden komitean lausuntoihin ⁽¹⁾.

5. korostaa, että alue- ja paikallistasolla on hyvät valmiudet luoda synergiaetuja tutkimus- ja innovaatiopolitiikan sekä koheesiopolitiikan välille, mikä vaikuttaa taloudelliseen ja teolliseen toimintaan samoin kuin yhteiskunnallisiin käytäntöihin.

6. korostaa, että eurooppalaisen tutkimustoiminnan tuloksia ei nykyisin sovelleta riittävän nopeasti eikä riittävän laajasti käytäntöön. Komission tulisi muuttaa ohjeita ja säädöksiä, jotta alueet käyttäisivät rakennerahastoja ja muita rahoitusinstrumentteja huomattavasti nykyistä enemmän puiteohjelman ja muun tutkimustoiminnan tulosten innovatiiviseen soveltamiseen käytäntöön omaksumalla toiminnassa hajautetun lähestymistavan, jossa alueet ovat nykyistä näkyvämmiin esillä, sekä tukemalla puiteohjelman teknologioiden arvottamista ja markkinoille saattamista.

7. muistuttaa yhteiskunnallisten ja ympäristöinnovaatioiden merkityksestä sekä julkisella että yksityisellä sektorilla.

8. korostaa, että innovaation käsite on otettava huomioon ja sitä on edistettävä arkielämässä esimerkiksi koulutusjärjestelmässä ja työmaailmassa.

9. korostaa erityisesti innovaatiotasoltaan (RIS) erilaisten alueiden yhteisiä tutkimus- ja innovaatio-ohjelmia, jotka hyödyttävät kaikkia osapuolia. Tämä edellyttää esimerkiksi alueiden entistä laajempaa osallistumista ERA-NET-järjestelmään.

10. korostaa, että yhteisön nykyinen tutkimusbudjetti, jonka osuus on vain neljä prosenttia julkisista varoista rahoitettavan tutkimuksen määrärahoista Euroopassa, on riittämätön. Komitea pitää erittäin tärkeänä lisätä yhteisön tutkimusbudjettia ja toisaalta yhdistää paremmin kansalliset ohjelmat EU:n tutkimuksen puiteohjelmaan.

11. kiinnittää komission huomion erityisesti niiden innovoijien ja yksittäisten keksijöiden tilanteeseen, jotka ovat korkeakoulujärjestelmän, suuryritysten sekä julkisten viranomaisten, hallintoelimien ja yritysten ulkopuolella. Tulevassa työskentelyssä tulee laatia strategioita, joiden pohjalta innovoijia ja yksittäisiä keksijöitä voidaan tukea ja heille voidaan tarjota mahdollisuus hyödyntää yhteisiä EU-varoja yhdenvertaisin ehdoin.

12. vaatii ottamaan asianmukaisesti huomioon, että 27 jäsenvaltion unionissa taloudellisesta toiminnasta 97 prosenttia on sellaista, jossa teknologian käyttö on edelleen vain vähäistä tai määrältään keskitasoa. Komitea katsoo sen vuoksi, että osaamisyhteiskuntaa kehitettäessä ei voida keskittyä ainoastaan edistyneimmän teknologian kehittämiseen, vaan on oltava käyttöä innovaatiomallille, jonka avulla tietoa voidaan omaksua ja levittää. Komitea korostaa julkisia hankintoja koskevan direktiivin ⁽²⁾ tarkistuksen tarjoamat mahdollisuudet ja painottaa mahdollisuuksia ja haasteita, jotka ovat seurausta T&K:n sisällyttämisestä julkisiin hankintoihin ⁽³⁾.

13. toteaa, että vihreä kirja ei sellaisenaan vaikuta aiheuttavan ongelmia toissijaisuusperiaatteen noudattamisen kannalta. Komitea painottaa kuitenkin, että EU:n tulevan tutkimuksen ja innovoinnin rahoitukseen ja lainsäädäntöön johtavaa kehitystä on seurattava tiiviisti, jotta varmistetaan toissijaisuusperiaatteen noudattaminen.

14. toteaa lisäksi, että innovaatiounionissa jäsenvaltioille ja alueille esitetyllä vaatimuksella, joka koskee määrärahojen varaimista innovaatioon liittyviin julkisiin hankintoihin, voisi olla pitkäaikaisia vaikutuksia kuntiin ja alueisiin, ja painottaa, että tulevaan seurantatyöhön olisi sisällyttävä huolellinen arvio paikallis- ja alueviranomaisille mahdollisesti aiheutuvista taloudellisista ja hallinnollisista rasitteista sekä myös yhteiskunnallisista vaikutuksista ja muista hyödyistä.

⁽¹⁾ CdR 374/2010 fin ja CdR 373/2010.

⁽²⁾ CdR 70/2011 fin.

⁽³⁾ CdR 58/2008 fin.

15. katsoo, että olisi lisättävä entisestään kaksivaiheisia hankkeiden valintamenettelyjä, jolloin hakijoilta vaadittaisiin ensimmäisessä vaiheessa ainoastaan luettelo kumppaneista ja hanke-suunnitelma, jota puolestaan tarkennetaan vasta siinä tapauksessa, että hanke hyväksytään ensimmäisessä arvioinnissa. Tämä olisi erityisen tärkeää etenkin pk-yrityksille, joilla olisi näin enemmän motivaatiota esittää hankkeita, kun alkuvaiheen työ määrä olisi vähäisempi.

B Koheesio- ja innovaatiopolitiikkojen väliset synergiaedut

16. toteaa, että teollinen, yhteiskunnallinen ja ympäristöön liittyvä innovaatio yhdessä palvelualan innovaation kanssa toimivat huomattavana kannustimena, kun Eurooppaan rakennetaan sen alueellista yhteenkuuluvuutta edistävää kilpailudynaamiikkaa.

17. myöntää, että tutkimuksen ja innovoinnin rahoitus on yhdistettävä Euroopan unionin laajempiin poliittisiin tavoitteisiin, esimerkiksi teollisuuspolitiikan käyttöönottoa koskevaan vaatimukseen, jonka alueiden komitea esitti lausunnossaan teollisuuspolitiikkaa koskevasta lippulaivahankkeesta.

18. ehdottaa alue- ja paikallisyhteisöjen aseman tunnustamista kansallisia ja eurooppalaisia tutkimus-, innovaatio- ja koheesio-ohjelmien strategioita yhdistävänä ensisijaisena tekijänä. Tästä asemasta voitaisiin aluetasolla laatia yhtenäinen asiakirja.

19. myöntää, että innovaation asema eri puolilla Eurooppaa on hyvin vaihteleva ja että aluepolitiikat voisivat erityispiirteidensä mukaisesti osaltaan edistää Euroopan unionin tutkimuspolitiikkaa keskinäisen täydentävyyden pohjalta samansuuntaisesti kuin alueiden älykkään erikoistumisen strategiat.

20. katsoo, että kuten aiemmissakin tutkimuksen puiteohjelmissä, tutkimusyhteistyön ja etenkin yhteistyöhankkeiden edistämisen tulisi olla tulevan eurooppalaisen tutkimustuen painopisteenä, ja niillä tulisi olla ainakin nykyisen suuruinen rahoitus. Yhteistyöhankkeet tarjoavat kaikkien Euroopan alueiden korkeakouluille, tutkimuslaitoksille ja yrityksille osallistumismahdollisuuden. Ne mahdollistavat tarvittavan avoimuuden sekä käyttäjä hyödyttävän yksinkertaistamisen.

21. korostaa, että komission ja alueiden todellisen haasteena on luoda synergiaa eri rahoitusvälineiden välillä, jotta Eurooppa 2020 -strategia voidaan panna täytäntöön. Eurooppalaisen tutkimustoiminnan tuloksia ei sovelleta riittävän nopeasti eikä laajasti. Komission tulisi muuttaa koheesiorahoituksen välineitä koskevia sääntöjä ja kriteereitä siten, että alueet hyödyntäisivät puiteohjelman ja muun tutkimustoiminnan tuloksia ottamalla innovaatioosovelluksia käyttöön aluetasolla.

22. muistuttaa, että seuraavan puiteohjelman piiriin on saatava ohjelmat, joilla pyritään kehittämään alueellisia valmiuksia ja helpottamaan sellaisten alueellisten yhteisöjen osallistumista, joiden tutkimus- ja kehitystoiminta on toisiaan täydentävää. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi ottamalla käyttöön perusteita, joilla helpotetaan tutkimuksen alalla yhä jäljessä olevien alueiden pätevien kumppanitahojen osallistumista tunnettujen ja

tunnustettujen asiantuntijoiden johtamiin hankkeisiin ja ohjelmiin, kuten alueiden komitean lausunnossa aiheesta ”*Tutkimuspuiteohjelmien täytäntöönpanon yksinkertaistaminen*”⁽⁴⁾ esitetään.

23. on tyytyväinen menettelyjen yksinkertaistamiseksi tehtyihin ponnisteluihin, kuten Euroopan unionin rahoitusmahdollisuuksia koskevan opaskirjan julkaisemiseen ja ajan tasalla pitämiseen.

C Klusterien (kilpailukykykeskusten, keskittymien) alueellinen ulottuvuus

24. toteaa, että klustereihin liittyy aina alueellinen ulottuvuus.

25. muistuttaa, että vaikka huippuosaaminen kuuluu klusterien ominaispiirteisiin, kaikki klusterit eivät voi saavuttaa samanlaista kehitystasoa tai kansainvälistä huomiota. Erittäin korkea tieteellinen taso on klustereille välttämätöntä, mutta sillä ei yksin saavuteta huippuosaamista. Klusterin huippuosaaminen kehittyy vähitellen ajan kuluessa sille varattujen taloudellisten voimavarojen, hyvän rakenteen ja hallinnon sekä eräänlaisen yritysten, koulutuksen, tutkimuksen ja innovaation muodostaman ”ekosysteemin” ansiosta.

26. toteaa, että monet klusterit haluavat toisaalta kehittää toimintaansa omalla alueellaan ja toisaalta tietojen ja hyvien käytäntöjen vaihto muissa jäsenvaltioissa sijaitsevien klusterien kanssa tarjoaa huomattavia mahdollisuuksia, mutta tähän ei välttämättä liity ristiriitaa. Tiettyyn alueeseen voimakkaasti sitoutuneella klusterilla voi varsin hyvin olla maailmanlaajuisista tunnettuutta ja toimintaa.

27. korostaa, että klusteripohjaisten innovaatiokeskittymien rinnalle ja erältä osin niitä jopa tärkeämmäksi on viime aikoina noussut tarve ymmärtää alueellisten innovaatioekosysteemien kompleksista toimintaa ja luoda tavoitellulle kehitykselle suotuisat edellytykset. Komission tulisikin osoittaa taloudellista ja toiminnallista tukea erityisesti avoimen innovaatiotoiminnan kehittymiselle alueilla, jotta alue voi lisätä edellytyksiä julkisen hallinnon uudistumiselle sekä kasvuun ja uusien työpaikkojen synnyttämiseen tähtäävälle yritystoiminnalle.

28. Yksi alueellisten ekosysteemien ajatuksen konkretisointuma on ns. johtavien markkinoiden (*edge market*) käsite ja kehitysideat. Johtavien markkinoiden on todettu olevan tiiviissä yhteydessä paikalliseen osaamiseen ja kulttuuriin sekä niiden vuorovaikutteiseen omaehtoiseen uusiutumiseen. Aiemmissa lausunnoissaan (CdR 11/2009 ja CdR 83/2007) alueiden komitea on painottanut hyvän tasapainon löytämistä toisaalta tutkimusyhteisöjen kilpaillun ohjelmarahoituksen, jollaista myös EU:n suurten lippulaivahankkeiden rahoitus on, ja toisaalta tutkimusyhteisöjen perusrahoituksen välillä. Alueiden komitea painottaa perusrahoituksen merkitystä, sillä se mahdollistaa tutkimusyhteisöjen omaehtoisen ja ympäröivästä yhteisöstä heräävien tutkimusten käynnistämisen erityisesti suuriin yhteiskunnallisiin haasteisiin vastaamiseksi sekä alueellisen lähentymisen ja koheesio turvaamiseksi.

(4) CdR 230/2010 fin.

D Julkisten hankintojen uudistaminen

29. on vakaasti sitä mieltä, että eurooppalaista tutkimusaluetta voitaisiin vahvistaa, jos tutkimus- ja kehityspalvelujen ostaminen sisällytettäisiin julkisia hankintoja koskeviin menettelyihin. Komitea viittaa lausuntoihinsa julkisia hankintoja koskevasta vihreästä kirjasta ⁽⁵⁾ ja esikaupallisista hankinnoista ⁽⁶⁾. Tämä ei kuitenkaan saa aiheuttaa näiden palveluiden siirtymistä kilpailun piiriin.

30. kehottaa ottamaan paikallis- ja alueviranomaiset tiiviisti mukaan julkisiin hankintoihin liittyvän lainsäädännön ja rahoitusohjelmien valmisteluun.

31. muistuttaa tukevensa liikemaailman ja hallitusten aktiivista osallistumista innovoinnin rahoitussuunnitelmiin sekä toteaa suhtautuvansa epäilyksin siihen, miten järjestelmä, jossa julkinen sektori kantaa yksin sellaisiin tuotteisiin ja palveluihin liittyvän riskin, joiden toimivuudesta ei vielä ole varmuutta, mahdollisesti vaikuttaa paikallis- ja alueviranomaisiin.

32. toteaa, että julkisten hankintojen ”markkinat” ovat edelleen hajanaiset ja vain harvoin rajanylittävät. Komitea kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita kehittämään nykyistä avoimemman kehityksen julkisten markkinoiden avaamiseksi Euroopan unionissa.

33. vahvistaa, että Euroopan komission on tarjottava selkeät ja yksityiskohtaiset ohjeet sekä koulutusmahdollisuuksia julkisia hankintoja koskevien sopimusten tekemiseksi paikallis- ja alueviranomaisien kanssa.

E Rahoitustoimien alueelliset vaikutukset

34. myöntää, että tarvitaan monia erilaisia välineitä koko innovaatiojärjestelmän rahoittamiseksi tutkimuksesta aina markkinoille saakka. Komitea tukeekin ponnisteluja, joilla kannustetaan yksityissektorin rahoitusta, esimerkiksi riskikajaan perustuvia suunnitelmia, lainoja tai riskipääomarahoitusta.

35. hyväksyy julkisen rahoituksen merkityksen yksityisten sijoitusten edistäjänä ja painottaa, että vakaa riskinhallinta ja avoin hallinnointi ovat olennaisia seikkoja, kun käytetään sekä julkisia että yksityisiä varoja.

36. suhtautuu myönteisesti pyrkimykseen edistää yksityissektorin pk-yritysten innovaatioinvestoinneille suuntaamaa rahoitusta ja kehottaa tässä yhteydessä suosimaan kannustimia (vero- ja järjestelmä, hallinnollisten rasitteiden vähentäminen) ja tarvittaessa tarkistamaan sääntelykehyksiä sellaisten toimien valikoiman vahvistamiseksi ja laajentamiseksi, joilla tuetaan pk-yritysten roolia innovointikulutturien edistämisen etulinjan toimijoina ja tunnustetaan se. Komitea painottaa tähän liittyen lisäksi, että on välttämätöntä vahvistaa välineitä, joita käytetään pk-yritysten ja T&K-toimijoiden välisessä sovittelussa.

37. kehottaa ottamaan paikalliset ja alueelliset toimijat hyödyllisellä tavalla mukaan teknologiayhteisöihin, jotta luodaan

tutkimus- ja innovaatiostrategioita uusien teknologiayhteisöjen perustamiseksi ja jo toimivien yhteisöjen kehittämiseksi alueellisten toimijoiden tarpeiden mukaisesti ottamalla huomioon maailmanmarkkinoiden tarjoamat mahdollisuudet ja pk-yritysten osallistuminen.

F Rajatylittävä yhteistyö

38. tunnustaa tutkimuspuiteohjelman ainutlaatuisen merkityksen jäsenvaltioiden toimijoiden ja alueellisten yhteisöjen yhteistyötutkimuksille.

39. korostaa yhteisön lainsäädännön merkitystä (esimerkiksi riskipääoman ja tutkimusinfrastruktuurien kannalta) ja panee tässä yhteydessä merkille eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymän (EAYY) roolin.

40. vahvistaa, että klusterien yhteistyö EU:ssa on täysin välttämätöntä, mutta niiden yhteistoimintaa on samalla pyrittävä laajentamaan kansainväliselle tasolle.

G Taustaa

41. Eurooppa 2020 -strategiassa tunnustetaan muun muassa innovaatiounionia ja teollisuuspolitiikkaa koskevien lippulaivahankkeiden yhteydessä tutkimuksen ja innovaation keskeinen merkitys Euroopan unionin kilpailukykyyn parantamiselle ja korostetaan, että innovaatio on otettava nykyistä näkyvämmiin huomioon politiikassa. Samoin strategiassa nostetaan Euroopan kaupungit ja alueet keskeiseen asemaan strategian täytäntöönpanossa. Tässä yhteydessä alueiden komitea haluaa tukea tätä roolia ja edistää eurooppalaisen tutkimusalueen kehittämistä alueilla, koska kaupungit ja alueet rahoittavat tutkimusohjelmia, osallistuvat eurooppalaisiin tutkimushankkeisiin ja tukevat aktiivisesti alueiden toimijoiden osallistumista eurooppalaisiin tutkimushankkeisiin.

42. Alueiden komitea on tyytyväinen rahoituksen lisäämiseen tutkimuksen kuudennen (2000–2006) ja seitsemännen (2007–2013) puiteohjelman välillä sekä Euroopan tutkimusneuvoston perustamiseen. Lisäksi komitea on tyytyväinen EU:n aloitteisiin, joilla edistetään alueviranomaisien sekä akateemisten, tieteellisten ja taloudellisten toimijoiden välistä vaihtoa ja yhteistyötä, erityisesti budjettikohdan ”Osaavat alueet”, ”Valmiudet”-erityisohjelman ”Cofund”-osa-alueen sekä huippuosaamisen verkostojen ja ERA-NET:in tyyppisten järjestelmien yhteydessä.

43. Alueiden komitea odottaa myös tulevia arvioita ”Tietämyksen alueet” ja ”Tutkimuspotentiaali”-ohjelmien vaikutuksista. Näiden ohjelmien kehittyessä ja niiden tavoitteiden selkeytyessä alueiden komitea kehottaa vahvistamaan niiden roolia tarjoamalla tukea alueille, joilla esiintyy huippuosaamista ja joilla on mahdollisuuksia kehittää korkealaatuisia toimia esimerkiksi mentoroinnin ⁽⁷⁾, kumppanuustoiminnan tai muiden järjestelyjen avulla.

⁽⁵⁾ CdR 70/2011 fin.

⁽⁶⁾ CdR 58/2008 fin.

⁽⁷⁾ CdR 230/2010 fin.

44. Kilpailukyvyyn ja innovoinnin puiteohjelman yhteydessä alueiden komitea on tyytyväinen sellaisille alueellisille klustereille ja aloitteille varattuun asemaan, joiden myötä pyritään edistämään tieto- ja viestintätekniiikan kehittämistä, energiatehokkuutta, uusiutuvia energialähteitä ja ympäristöinnovaatioita. Tässä asiassa alueiden komitea suosittelee, että aloitteita jatkettaessa ja mukautettaessa otetaan huomioon haasteet, joihin Euroopan unionin on vastattava nyt ja vastedes.

Bryssel 30. kesäkuuta 2011

*Alueiden komitean
puheenjohtaja*
Mercedes BRESSO
